

Franciszek Grucza, Hans-Jürgen Krumm, Barbara Grucza: Beiträge zur wissenschaftlichen Fundierung der Ausbildung von Fremdsprachenlehrern. (Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego) Warszawa 1993, 165p.

Az erősödő európai integrációs törekvések, amelyek egyre időszerűbbé teszik a magasszintű idegen nyelvi oktatást, immár hazánkban is jelentkeznek. A nyelvtanítás feltételeinek megteremtése a módszertanilag jól felkészült tanárok feladata. – A címben szereplő kötet értékét éppen abban látom, hogy tudományos szemszögből vizsgálja a nyelvtanárképzéssel kapcsolatos problémákat és összegzi az eddigi tapasztalatokat.

Franciszek Grucza lengyel akadémikus irányítása alatt a Varsói Egyetemen létrejött Alkalmazott Nyelvészeti Intézet a maga nemében Lengyelországban az egyetlen. Falai között több éve folynak kutatások, melyeknek eredményeiről tudományos konferenciákon számolnak be, az előadások anyagát kötetekben jelentetik meg. Ez a gyűjtemény a Varsói és a Hamburgi Egyetem együttműködésének gyümölcse. Számos figyelemreméltó tanulmány közül most azokat emelném ki, melyek véleményem szerint a leginkább tarthatnak számot a nyelvoktatással foglalkozó szakemberek érdeklődésére.

A kötet három nagyobb egységre oszlik. Az első részben a szerző szempontokat kíván nyújtani a tudományos alapon történő nyelvtanárképzéshez. Franciszek Grucza, *Ansätze zu einer Theorie der Ausbildung von Fremdsprachenlehrern.* 7-87. o.) A másodikban a nyelvtanárképzés jelenlegi helyzetéről és az ezzel kapcsolatban jelentkező követelményekről olvashatunk. (Hans-Jürgen Krumm, *Die wissenschaftliche Ausbildung von Fremdsprachenlehrern-Anspruch und Wirklichkeit.* 97-109. o.) A harmadik rész pedig a glottodidaktikai kompetencia és a videomagnó oktatásban betöltött szerepét tárgyalja. (Barbara Grucza, *Glottodidaktische Kompetenz und das Videotraining.* 113-126. o.) A szerkesztők már az előszóban (5-6. o.) felhívják a figyelmet arra, hogy a tudományos alapok megteremtésére a nyelvoktatásban ma nagyobb szükség van, mint eddig bármikor. „Ismerve az európai egységtörekvéseket és a nemzetközi gazdasági és kulturális kapcsolatokat, úgy tűnik, ehhez nem férhet kétség. – Mai világunkban egyre nagyobb szükség van olyan emberekre, akik magas szinten beszélnek nyelveket” – fűzik tovább az előbb megkezdett gondolatsort a szerzők. Felhívják az olvasó figyelmét arra is, hogy a jó nyelvtanárnak nem csupán nyelvi és módszertani felkészültséggel kell rendelkeznie, hanem olyan kulturális ismeretekkel is, amelyeket munkaterületén hasznosítani tud.

Franciszek Grucza cikkében (Zur bisherigen Behandlung der Fremdsprachenlehrer durch die Wissenschaft/en). – A nyelvtanár helyzetének eddigi tudományos megítélése. (7-13 o.) megállapítja, hogy a nyelvtanítás metodikája eddig igen keveset foglalkozott a nyelvtanár helyzetével. Ez szerinte a hagyományos metodika olyan örökösire is igaz, mint az idegen nyelvi oktatással foglalkozó amerikai „applied linguistics” W. G. Moulton által képviselt irányzata. Rámutat arra, hogy nem valós az a nézet, miszerint a hagyományos metodika védelmezői azért hanyagolták el a tanár helyzetét, mert túl sok figyelmet szenteltek a tanulónak. Hosszasan ír a tanár szerepéről, a tanítás aktusáról és a nyelvtanári kompetenciáról. Ennek során kifejti, hogy fontos azon tulajdonságok pontos meghatározása, amelyekkel egy nyelvtanárnak rendelkeznie kell. Grucza szerint szükség van a nyelvtanulással kapcsolatos tényezők alapos vizsgálatára ahhoz, hogy az idegennyelv-oktatást önmagában szemlélhessük. Különbséget tesz nyelvi és nyelvtanári kompetencia között. E második szerinte nem csak a nyelv szerkezetének tudatos ismeretét foglalja magába, hanem ezen szerkezet nyelvtanulóval való megismertetésének képességét is.

A lengyelországi újfílóógus tanulmányok reformjáról szólva elmondja, hogy ezek a nyelvtanárképzést legfeljebb mint mellékesnek tartott feladatot kezelték. (54-59. o.)

A glottodidaktika lengyelországi megjelenését ismertette megjegyzi, hogy az is az amerikai alkalmazott nyelvészet erős befolyása alatt született meg. Megemlíti itt L. Zabrocki szerepét, akinek vezetése alatt a Poznani Egyetemen 1964- ben létrejött egy önálló alkalmazott nyelvészeti intézet. Grucza az irodalomtudományt sem zárja ki az idegennyelv-tanári képzésből. Véleménye szerint ez utóbbinak sokoldalúnak kell lennie és ebben az irodalomtudománynak is szerep jut.

Hans-Jürgen Krumm a tudományos alapon történő nyelvtanárképzésről írva hangsúlyozza az idegennyelvi környezet fontosságát. (Notwendigkeiteiner fremdsprachlichen Ausbildung von Fremdsprachenlehrern. 97-99. o.) Kifejti, hogy már a 70-es évektől kezdve megerősödött a professzionális képzés iránti igény, és egyre fokozottabban jelentkeztek azok az elvárások, hogy mindezt tudományos alapokra helyezték. Mindez azonban csak elméleti síkon maradt, holott napjaink multinacionális közege – s utal itt a munkaerő-vándorlásra, a betelepültekre, – megkövetelnék ennek gyakorlati alkalmazását is. Elmondja, hogy Lengyelországban a jövőben a tömegesen jelentkező igényeknek megfelelően hároméves speciális kurzust vezetnek be. Ennek elvégzése után a hallgatók nyelvtanári diplomát kapnak. A tanulmányban szó esik arról, hogy Magyarországon is kifejlesztenek hasonló modellt. (Ez időközben meg is történt.) Krumm a tanulmányok eddigi menetét megváltoztatva, vázlatosan kidolgozott, de igen figyelemreméltó tervet ismertet. A nyelvtanítás

metodikáját taglalva leírja azokat a főbb pontokat, amelyeket szerinte figyelembe kell venni ennek hatékonysága érdekében. Ezek a következők:

1. Elméleti síkon.

Az emberi tanulásról, nyelvről és kultúráról alkotott felfogás meghatározása, amely az oktatás alapját képezi.

(A pszichológia, pedagógia, kommunikációelméletek, nyelvelméletek területe.)

2. Az alapelvek síkján

Milyen irányelveket és módszereket kövessünk a fenti elméletek gyakorlatba való átültetésekor?

(A metodika területe: kommunikatív tanulás, partnerség.)

3. A tanulási-tanítási technikák síkján

Hogyan kell a tanároknak és a tanulóknak viselkedniük az oktatás folyamán?

(Hibaelemzési technikák, csoportmunka, készségfejlesztés.)

Krumm a leendő nyelvtanárok felkészítését a következő módon képzei el: (Sprachpraxis 108. o.)

1. A célok és módszerek bemutatása.

2. Nyelvtanulási szakasz.

3. Értékelési szakasz.

(Mely területen jelentkeznek nehézségek – nyelv, módszerek, tartalom?)

Milyen nyelvi anyagok, és munkamódszerek váltak be? Nyelvtanítási napló használata. Kell-e valamin változtatni?)

4. Nyelvtanulási szakasz.

5. Értékelési szakasz.

A kurzus jellegétől függően irodalmi ill. nyelvészeti kérdések elemzése. (Háttérismeretek.)

6. Nyelvtanulási szakasz.

7. Didaktikus értékelési szakasz.

Mín kellene még változtatni? Milyen korú ill. tudásszintű csoportnál?

A didaktikus grammatikát, az országismeretet, a tanulók teljesítményének ellenőrzését, valamint a médiák oktatásba való bevonását Krumm mint fontos kiegészítőket említi meg.

Barbara Grucza a videónak az alkalmazott nyelvi készség fejlesztésében betöltött szerepéről ír. (Barbara Grucza, Die Rolle des Videotraining in der Entwicklung von Anwendungs- und Vermittlungsfertigkeiten. 121-123. o.) Rámutat arra, hogy az eddigi hagyományos oktatási formák mellett, a videó hasznos segítőtárs, a tanár munkájának előmozdítója lehet. Ennek megjelenése előtt az ismert gyakorlati oktatási forma az ún. csoportdinamikus tréning volt. Ennek során a résztvevőknek ki kellett fejezni érzelmeiket, az

őket ért benyomásokot az adott nyelven és reagálni kellett a társaikéra. A hatvanas évektől indult el az új médium a fejlődés útján. Videomagnóval 1969-ben Allen és Ryon végzett kísérleteket a Stanford Egyetemen (USA). Ezek egyértelműen bizonyították a videó hatékonyságát – írja Grucza. Ő maga – mint erről beszámol – 1976 óta alkalmazza a videomagnót a nyelvtanárképzésben a Varsói Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Intézetében. Ennek gyakorlati tapasztalatairól elmondja, hogy a videó igen jól használható a helyes tanári attitűd kialakításánál, és a hibaelemzésnél. Barbara Grucza a kísérlet során ún. „miniórákat” vett fel, majd ezeket a tanárjelöltekkel közösen kiértékeltek. A kísérlet fázisai a következők voltak: 1) a tréning céljainak ismertetése, 2) a tanóra felvétele, 3) a felvétel kiértékelése, az esetleges hibák megbeszélése, 4) a „korrigált” óra felvétele, 5) a két óráról készült felvétel összehasonlítása.

Összegzésképpen megállapíthatjuk, hogy a Varsói és a Hamburgi Egyetem együttműködésének eredményeként létrejött kötet magasszintű munkák gazdag gyűjteményét kínálja, s méltán tarthat számot a terület hazai szakembereinek érdeklődésére.

Pátrovics Péter